

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 27.08.2025
(протокол №1)

Силабус
навчальної дисципліни
Історія української культури
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: **ІСТОРІЯ**
Спеціальність: **032 Історія та археологія**
Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**
Рівень вищої освіти: **другий**

Викладач (і)	Константинова Вікторія Миколаївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/konstantinova-viktoriya-mykolayivna/
Контактний тел.	+380 97 394 36 73
E-mail викладача:	vnkonst@ukr.net
Графік консультацій	Консультація відбуваються за допомогою дистанційних технологій у вільний від занять час

Обсяг курсу на поточний навчальний рік (мПС):

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
3/12	10 годин	—	—	2 (залік)

Семестр: весняний
Мова навчання: українська

Мета та предмет курсу:

Метою освітнього компоненту є концептуалізація української культури як динамічної, багаторівневої системи символічних, матеріальних і соціальних практик, що розгортаються у часі та просторі. Курс орієнтований на виявлення внутрішніх логік культурного розвитку, взаємодії традиції та інновації, а також на осмислення культури як чинника конструювання колективної ідентичності та її позиціонування у глобальному культурному полі.

Предметом освітнього компоненту є українська культура як історично змінний комплекс смислів, форм і практик, що включає художні, релігійні, інтелектуальні та повсякденні виміри життя суспільства, а також механізми їх трансформації, репрезентації та інтерпретації в різні історичні періоди.

Ключові слова: українська культура, культурна динаміка, символічні практики, культурна ідентичність, культурна пам'ять, традиція та інновація, культурна репрезентація, соціокультурні процеси, Культурологія, глобальний культурний простір.

Компетентності та програмні результати навчання:

№	Програмні компетентності	Компетентності	Результати навчання
1	Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02. Здатність працювати автономно. ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ПРН 1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень. ПРН 2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науковопопулярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології. ПРН 3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів. ПРН 4. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів. ПРН 5. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки. ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання. ПРН 7. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. ПРН 8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо. ПРН 9. Здійснювати викладацьку
2	Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію. ФК 02. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук. ФК 04. Здатність виявляти специфіку в підходах до	ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання. ПРН 7. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються. ПРН 8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо. ПРН 9. Здійснювати викладацьку

		вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямків та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки. ФК 05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти. ФК 06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області. ФК 08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями. ФК 09.Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології. ФК 10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики. ФК 12. Здатність самостійно формулювати та вирішувати оригінальні дослідницькі завдання. ФК 13. Критичне розуміння сучасного стану розвитку та засад функціонування історичної науки.	діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн ПРН 12. Вміння аналізувати різні історичні концепції та теорії, розуміння різних підходів до вивчення історії та їхнього впливу на формування історичних знань ПРН 13. Вміти формулювати чіткі, логічні та переконливі аргументи на письмі, робити умотивовані узагальнюючі висновки, використовуючи історіографічний методологічний інструментарій ПРН 14. Володіти навичками критичного та аналітичного мислення при роботі з історичними джерелами різного типу, включаючи вміння розпізнавати різні точки зору, визначати суперечності та ангажованість джерел ПРН 17. Здійснювати власний професійний розвиток через самоосвіту, та підтримку колег у сфері історії, археології та педагогічної діяльності
--	--	--	--

		ФК 15. Здатність на фаховому рівні аналізувати різні типи і види джерел для історичного дослідження з використанням методологічного й теоретичного інструментарію.	
--	--	--	--

Зміст курсу:

Поняття та структура української культури.

Давні витоки української культури та традиційні форми.

Культура Київської Русі та її спадщина.

Українська культура в литовсько-польську добу.

Козацька культура та барокова традиція.

Українська культура XVIII–XIX століть: національне відродження.

Культурні процеси початку XX століття.

Українська культура в радянський період: ідеологія та творчість.

Дисидентський рух і культурний опір.

Сучасна українська культура: тенденції, виклики та глобальний контекст.

Методи навчання: евристична бесіда, бесіда, пояснення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, метод проєктів, дискусія), імітаційна гра (наукова конференція, семінар-диспут), мультимедійна презентація, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Викладачі та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень: [Про організацію освітнього процесу в БДПУ](#), [Про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про політику попередження і боротьби із сексуальними домаганнями та дискримінацією у Бердянському державному педагогічному університеті](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Відвідування занять з курсу є особистим вибором здобувача освіти. Під час лекційних занять лектор розкриває проблемні питання та концепти, які включені до семестрового оцінювання з курсу (екзамену). Під час практичних (семінарських) занять здобувачі освіти відповідають на оприлюднені заздалегідь проблемні питання, приймають участь в дискусіях та обговореннях. Важливим елементом опанування знаннями є *самостійна робота* студентів у вільний час від аудиторних занять (археологічна лабораторії, методичний кабінет, читальний зал).

Під час самостійної роботи здобувачі освіти готують індивідуальні завдання з курсу, які мають бути завантажені на платформу MOODLE у встановлені терміни. Право на перескладання поточних оцінок можуть отримати лише ті здобувачі, які пропустили заняття з

поважних причин (лікарняний чи відрядження). Перескладання відбувається у формі усної співбесіди. Підсумковий контроль у формі екзамену складається з двох частин – тестова (розміщена на платформі MOODLE, тест має бути виконаний до дня екзамену) та усна (відповідно до розкладу екзаменаційної сесії, за екзаменаційними білетами у формі усної співбесіди). Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Використання штучного інтелекту (ШІ) при підготовці до практичних занять можливе виключно для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладу джерел. Заборонено генерувати неперевіраних та неправдивих фактів (див. [Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: У процесі дистанційного навчання для реалізації дисципліни використовується персональний комп'ютер або ноутбук із стабільним доступом до мережі Інтернет, вебкамера, гарнітура (мікрофон і навушники), а також за потреби — планшет або смартфон як додатковий пристрій для участі в заняттях і виконання завдань.

Програмне забезпечення включає платформи для організації відеоконференцій (наприклад, Zoom, Google Meet або Microsoft Teams), системи управління навчанням (Google Classroom, Moodle), текстові та презентаційні редактори (Microsoft Word, Google Docs, PowerPoint), а також сервіси для спільної роботи та обміну файлами (Google Drive, OneDrive).

Наочність дисципліни забезпечується використанням мультимедійних презентацій, інтерактивних схем і таблиць, відеолекцій, навчальних демонстрацій, цифрових підручників і статей, а також візуалізацій у форматі інфографіки. Додатково можуть застосовуватися онлайн-тести, інтерактивні завдання та симуляційні матеріали, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу та підтримують активну взаємодію зі студентами в дистанційному форматі.

Система оцінювання та вимоги: підсумкова рейтингова оцінка з курсу не може перевищувати 100 балів та розподіляється наступним чином: заходи поточного контролю – не перевищують 50 балів, залік – не перевищує 50 балів. За роботу на практичних (семінарських) заняттях здобувач може отримати не більше 30 балів. *Критеріями оцінки при усних відповідях* виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. Тобто 5 балів – за повну та добре аргументовану й проілюстровану прикладами доповідь, 4 – за недостатньо повне, але певною мірою обґрунтоване повідомлення, проілюстроване прикладами, 3 – неповна відповідь з наведенням поодиноких аргументів та прикладів, 1-2 – за окремі доповнення та приклади. **Самостійна робота студентів.** Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем у вигляді ілюстративного альбому-реферату. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів у кожному із змістових модулів.

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Абрамович С., Чікарькова М. Світова та українська культура: навч. посібник. Львів: Світ, 2018. 344 с.
2. Білоцерківський В.Я., Шейко В.М. Історія української культури: навч. посіб. Київ: Знання, 2019. 456 с.
3. Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Рижко В.А. Історія світової та української культури: підруч. для вищ. закл. освіти. Київ: Літера, 2020. 464 с.
4. Качкан В., Величко О., Божко Н. Історія української культури (підручник, 4-е видання). Київ: Медицина, 2021. 368 с.
5. Кордон М. Українська та зарубіжна культура. 3-тє видання: підручник. Вид-во ЦУЛ, 2019. 584 с.
6. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 142 с.
7. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.

Додаткові

8. Боряк Г., Таїрова-Яковлева Т. Самійло Величко. Літопис. Київ: вид-во Кліо, 2020. 1016 с.
9. Войтович В. Українська міфологія. Київ, вид-во Либідь, 2020. 664 с.
10. Гарін А., Кігіцар І., Кондратенко О. Історія України. Київ: вид-во Центр навчальної літератури, 2017. 240 с.
11. Греченко В. Історія світової та української культури. Довідник для школярів та абітурієнтів. Київ: Вид-во Літера, 2021. 480 с.
12. Греченко В., Чорний І. Історія світової та української культури. Київ: Літера, 2016. 464 с.
13. Дара К. Чарівні істоти українського міфу. Духи природи. Київ: Віват, 2019. 320 с.
14. Дара К. Чарівні істоти українського міфу. Духи-шкідники. Київ: Віват, 2020. 336 с.
15. Дзира Я. Літопис Самовидця. Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
16. Касьянов Г. Незгодні. Українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. Київ: Вид-во Кліо Мова, 2019. 272 с.
17. Качкан В., Левандовський В., Величко О. Історія України. Київ: Медицина, 2018. 360 с.
18. Костів К. Книги буття українського народу. Київ: Вид-во Центр навчальної літератури, 2020. 190 с.
19. Кралюк П. Острозький культурний центр та становлення Києво-Могилянської академії. Київ: Вид-во КНТ, 2017. 240 с.
20. Кралюк П. Козацька міфологія України. Творці та епігони. Київ: Вид-во Фоліо, 2016. 400 с.
21. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. Київ: Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 186 с.
22. Луняки Є. Вольтер і Україна. Монографія. Київ: Вид-во Видавець Олег Філюк, 2020. 122 с.
23. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 288 с.
24. Піддубний С. Українська цивілізація. Ведія. Словник-довідник української праісторії та ведичної культури. Київ, вид-во Мандрівець, 2016. 352 с.
25. Турченко Ф., Турченко Г., Каганов Ю. Історія України (1914–1945). Київ: Вид-во Гельветика, 2021. 368 с.
26. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Київ: Віват, 2020. 576 с.

27. Чорний Г. Хто ми є, українці? Київ: Вид-во Ярославів Вал, 2020 224 с.

Інтернет-ресурси

1. www.bdpu.org/library
2. <http://www.nbuv.gov.ua>
3. <https://scholar.google.com>
4. <http://philosophy.allru.net/pervo.html>
5. <http://fictionbook.ru/>
6. <http://www.koob.ru/philosophy/>
7. <http://lib.com.ua/9/0.html>
8. <http://www.litportal.ru/genre24/>
9. http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php
10. <http://www.i-u.ru/biblio/default.aspx>
11. <http://philosophy.allru.net/pervo.html>
12. <http://elib.nplu.org/>
13. <http://www.alleng.ru/edu/relig3.htm>
14. <http://www.elibrus.1gb.ru/fil2.shtml>
- 1.